

Andraž Polič: *Zrcala na razpotju*; spremna beseda Vid Sagadin. Novo mesto: Založba Goga, 2004.

Peta, torej zadnja pesniška zbirka Andraža Poliča, je dvopolna: prvi del knjige sestavljajo namreč "južne" (*Pesmi juga*), drugi del pa "severne" pesmi (*Pesmi severa*). Tako kot sta si zemeljski polobli diametralno nasprotni glede na podnebje in pokrajino, ki naj bi vplivala tudi na "duhovni zemljevid" prebivalcev, take so tudi pesmi v tej knjigi. Vid Sagadin v spremni besedi pravi, da "pesmi z juga znova razgrinjajo morske motive, le da tokrat morje ni simbol dramatičnih, notranjih razburkanih sanj kot v prvi zbirki, ampak je lesketajoča se modrina, ki vabi utrujenega popotnika k ležernemu hedonizmu, v pesmih severa pa se znajdemo v zadimljenem kavarniškem okolju, kjer se 'razkosani emigranti zbirajo', da nazdravijo svojim dogodivščinam /.../ Severne pesmi so na drugi strani bolj filozofsko-refleksivne, ljubezenska dvojina se umakne samotnemu premišljevalcu ..."

Pesnik Andraž Polič že v uvodni pesmi v zbirki *Pismo iz votline* zastavi dilemo, češ, ali "naj zasvetijo vsa sonca / ali naj zavlada noč?, ko stopi človek iz votline". Naj bo njegov prihod in njegovo vladanje zmagoslavje ali poraz bogov? "Ljudje se družijo v menjavi /.../ poslušajo se zgodbe najstarejših – o preroku ... stopil je iz votline, svetleč kot sonce," pomenljivo odgovarja pesnik v pesmi *Izgubljeni svet*. Seveda ne gre za to, da bi si Andraž Polič, ta večni, občutljivi potovalec poželed vrnitve izginulosti, ne, pesnik le trka na dušo in vest brezdušnega sveta, ki se odslikava v ali resničnih ali zlaganih odbleskih zrcal. Tako kot je tudi njen "smejoči smeh zrcalo sanj". Zdi se, da v *Pesmih juga* potujemo s pesnikom (ali pretanjenim zapisovalcem) skozi notranjo galerijo zrcal, saj so tudi njegovi lirski utrinki s potovanj, razpotij, posedanj, premišljevanj, pozibavanj v ritmu plesov ali lokalne glasbe, torej vse te (za večino) mimobežnosti, ki jih zapisuje, zgolj zrcaljenje njegovih vznemirjenih občutij; gre za ekspresivne podobe, za

svobodne verze, za neenakomeren ritem in funkcionalno rabo ločil, kar kaže na silovit notranji vzgib, ki kratko malo "naredi" pesem.

"Gleda se / je ogledalo v ogledalu / kamor seže svetloba / njena zrcalna podoba / hoče se videti s pogledom drugega / ... / videti se hoče gledano / kako razdaja prsi / in ognjeno spolovilo / kako nevzdržno pričakuje / da jo sreča on / ki se nikoli ni pogledal / v zrcalu," zapiše v pesmi *Zrcalo*. Kdo je torej ta črna spogledljivka? Je zaljubljenka vase? Je ogledalo ogledal? Je vrhovodka, ki jo "preoblečen v Harlekina čaka, da varno stopi na zemljino uho"? Je to iskana, ki naj "poliže sol na skorji kruha, ker je to vse, kar jima je ostalo"? V Poličevih "južnih" pesmih je ženska vse to. Je spremljevalka, je zrcalo taktilnih sanjarij, je ženska, ki je razmadežna in brezmadežna hkrati – je tudi dežela ali kraji, v katerih ga "prešine opijanjena otožnost" ali "sjeta". In ta "sjeta" (hrv. otožnost, melanholija) dela njegove pesmi mehke, mestoma tudi otožne, kot da bi nastale nekje izza zavese polbudnosti ali zamaknjenosti. "Kakor mesečnik se znajdem na svetleči ladji / ki nikoli ne potone / in temna mesečeva stran / mi stoji ob strani," zapiše v pesmi *Casablanca*, spet v drugi, ki je nastala v Benetkah, pa konča, da "ga vsak večer najde na mostu vzdihljajev"; v teh "krajih daleč od doma / (namreč) išče kri pod kožo / in posluša tujo govorico, / (ki ga) udomačuje v samoti". A v tej samoti v tujih krajih ga spremlja "bolečesladka spremljevalka", kot nadalje zapiše v pesmi *Sjeta*, ki mu zamegljuje, kot dervišu, meje ter robove sveta. Andraž Polič se kratko malo prepusti toku, občutkom in slikam, ki se vrtijo ali motnijo na kalejdoskopu, vtisi, ki jih je nabral, kratko malo morajo biti zapisani tako, kot so doživeti, zato tudi pesmi niso tako zunanje kot notranje enovite; le drža lirskega subjekta ostaja vsepovsod enaka: od prihoda vznemirjen in prijetno utrujen hodec, ki se predaja "sjeti".

Pesmi severa so trpkkejše in bolj zaprte. Prihajalec ima bolj stisnjena ramena, tudi pogled ni več tako žareč. "Vsak park pripoveduje zgodbo svojega mesta. / So parki, ki jih prepoznaš za svoje, / čas v njih enako stoji," zapiše v pesmi *Park v mestu*. Zdi se torej, da prihaja v znano, da mu nosnic ne draži vroči zrak, kajti tu zgoraj na severu so celo ob prvomajskem slavlju ulice puste. "Počasi vlečem dim navade v sobi neučakanih besed," se mu porodi v pesmi *Am Adenauer Park 46*. Kot da se tam gori ne premikajo stvari, ritem postaja bolj pripoveden in lirski subjekt samotnej, ki le tu in tam odrine pokrovček kukala v "sobi preminulega neznanca". A "na meji telesa in praznine / (je) britvica navdiha," torej "hipna zatemnitev", v kateri "zbira žagovino nekega spomina / čakajoč na potrjeni azil" (*Preizkušena kavarna*). V vsem tem malodušju, ko "vsak molče premišljuje / navidez iste reči / Kdo pospravil bo ostanke / Zadnje večerje" (*Zadnja večerja*), pušča za sabo sledi, kot jih zapuščajo pokrajina, kavarne, ljudje, ulice ali brkljanje po najeti sobi. "V topli temi sva doma / vsak zase / potujeva drugam," nagovarja v svoji samoti svoj drugi jaz, svoje drugo zrcalo. Ta notranja razdvojenost se še stopnjuje v pesmi *Šola tišine*, v kateri pravi: "V samoti enega. / Doživljam večer ognjene lune, / ki

odslavlja sonce. / Sem bitje čudenja, / uglaševalec tišine – srečala sva se na kozji stezi, / z molkom prepoznanja.”

Zakaj torej potovati, zakaj zaznamovati postanke v pesmi, ki sta mu jih narekovala tako jug kot sever? Je morda Andraž Polič, ki priznava, da je “na svetu toliko svetov, ki si jih lahko zamišljaš, a vendar le enega živiš,” prostovoljni ovidovski pregnanec ali izgnanec iz sebe? Tudi to. Ali predvsem to.

Konec koncev je vse, kar se da razbrati iz nove Poličeve pesniške zbirke, ideja o krasni in mamljivi prevari videnega. To, da se zrcalimo in igramo s tisoč obrazi in razpotji; to je lirika, ki nagovarja s svojo čutnostjo in neposrednostjo; lirika, ki ji sicer večinoma uspeva najti čisti izraz, a tu in tam se kak verz še zalomi, ponovi že znana podoba ali se naruši gradacija. Drugače pa sveža in razpoznavno berljiva govorica, ki skuša biti čim bolj ozemljena. In večinoma ji to tudi uspeva.